

Nätverket Hälsofrämjande sjukhus och vårdorganisationer

Redovisning av statsbidrag för 2008 och 2009

Citera gärna Socialstyrelsens rapporter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd för att använda dem.

Artikelnr 2010-2-23

Publicerad www.socialstyrelsen.se, mars 2010

Förord

Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att fördela 3 miljoner kronor till det svenska nätverket Hälsofrämjande sjukhus och vårdorganisationer för år 2008 och för 2009. Syftet med statsbidragen är att stödja utvecklingsarbetet inom nätverket. Socialstyrelsen har också i uppdrag att redovisa hur medlen har använts.

Rapporten har utarbetats av *Ingrid Ström*.

Lars-Erik Holm
Generaldirektör

Innehåll

<i>Förord</i>	3
<i>Sammanfattning</i>	6
<i>Inledning</i>	7
Uppdraget	7
Bakgrund till satsningen	7
Internationella HPH – nätverket	8
Underlag inför redovisningen	8
<i>Redovisning statsbidrag 2008–2009</i>	9
Medlemsutveckling 1997–2009	9
Verksamhets- och ekonomiredovisning	9
Stöd till utvecklingsarbete inom hälso- och sjukvården via nätverkets arbets- och temagrupper	9
<i>Referenser</i>	15

Sammanfattning

Nätverket Hälsofrämjande Sjukhus och vårdorganisationer har för åren 2008–2009 fått 6 miljoner kronor i statsbidrag för utvecklingsarbetet i nätverket. Socialstyrelsen har i uppdrag att redovisa hur medlen har använts.

Hälsoinriktningen av hälso- och sjukvården lyftes fram när den nuvarande hälso- och sjukvårdslagen kom 1983. Då blev det förebyggande arbetet lagfäst och jämställt med det mer sjukvårdande arbetet. Denna inriktning av hälso- och sjukvården har ytterligare stärkts genom två folkhälsopropositioner som antagits av riksdagen 2003 och 2008.

Det svenska nätverket Hälsofrämjande sjukhus och vårdorganisationer (HFS) är en idéburen organisation vars mål är att stödja utvecklingen mot en hälsoorientering av hälso- och sjukvården. Nätverket bildades 1996 och befinner sig i en utvecklingsfas. HFS har idag 28 medlemsorganisationer med drygt 60 medlemssjukhus/vårdorganisationer. Av de 28 medlemsorganisationerna är 10 hela landsting, 17 sjukhus/vårdorganisationer och en privat vårdgivare.

Nätverket har använt medlen till flera pågående eller nystartade utvecklingsarbeten. Ett exempel är ett webbaserat och självinstruerande utbildningsmaterial inom området hälsofrämjande förhållningssätt i hälso- och sjukvården. Ett annat arbete rör stöd till temagrupper inom områdena levnadsvanor – tobak, alkohol, fysisk aktivitet och matvanor. Nätverket har tagit fram förslag på nya förbättrade indikatorer för att användas vid årliga uppföljningar av verksamhetens hälsoorientering. Kollegial granskning mellan medlemmar har påbörjats. Medel har använts till att konstruera en ny hemsida och uppdatera nyhetsbrev och informationsmaterial

Inledning

Uppdraget

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att fördela 3 miljoner kronor till det svenska nätverket Hälsofrämjande sjukhus och vårdorganisationer för år 2009. Syftet med statsbidraget är att stödja utvecklingsarbetet inom nätverket. Socialstyrelsen ska senast den 1 mars 2010 redovisa till Socialdepartementet hur medlen har använts.

2009 var andra året i rad som nätverket fick 3 miljoner i statsbidrag för utvecklingsarbete inom nätverket. Regeringen har sammanlagt beslutat om statsbidrag på 9 miljoner kronor för utvecklingsarbetet inom nätverket för åren 2008-2010.

Bakgrund till satsningen

Hälsoinriktningen av hälso- och sjukvården relaterar direkt till det övergripande målet i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763): *en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen*. Hälsoperspektivet lyftes fram, och prefixet "hälsa" tillkom när hälso- och sjukvårdslagen trädde ikraft 1983. Det förebyggande arbetet blev lagfäst och jämställt med det mer sjukvårdande arbetet [1, 2].

I den folkhälsoproposition, Mål för folkhälsan (prop. 2002/03:35), som riksdagen antog 2003 utvecklades hälsoinriktningen av hälso- och sjukvården. I målområde 6, En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård, anges att ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv ska genomsyra hela hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Denna ansats har ytterligare stärkts i den senaste folkhälsopropositionen, En förnyad folkhälsopolitik (prop. 2007/08:110), som antogs av riksdagen 2008. Där framhålls att det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektivet bör stärkas i hela hälso- och vården.

Det svenska nätverket Hälsofrämjande sjukhus och vårdorganisationer (HFS) är en idéburen ideell verksamhet där det viktigaste kriteriet för medlemskap är viljan att utveckla sin organisation mot en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård [3]. Medlemskapet innebär ett dokumenterat beslut hos sjukhusets/vårdorganisationens ledning att verka i denna riktning. Idag är både hela landsting, privata vårdgivare, sjukhus och andra vårdorganisationer medlemmar.

Nätverkets mål är att stödja utvecklingen mot en hälsoorientering – att skapa en effektivare hälso- och sjukvård genom en tydligare målinriktning mot hälsa för patienter, medarbetare och befolkning. HFS arbetar för att utveckla kunskap, kompetens och rutiner för en hälsoorientering av hälso- och sjukvården inom fyra övergripande perspektiv: individ- och patient, befolkning, medarbetare och styr- och ledningsperspektiv.

HFS bildades 1996 och har sedan dess start varit aktiv medlem i det internationella nätverket Health Promoting Hospitals and Health Services

(HPH). Både det internationella och det svenska nätverket har under senare år utvidgat sin inriktning till att omfatta andra vårdorganisationer än sjukhus.

Det svenska nätverket befinner sig i en utvecklingsfas och medlemsantalet ökar. HFS har idag 28 medlemsorganisationer med drygt 60 medlems-sjukhus/vårdorganisationer.

Det löpande interna arbetet i nätverket sköts av ett sekretariat och leds av en nationell koordinator. Sekretariatet är beläget inom Folkhälsovetenskapligt Centrum, Landstinget i Östergötland.

Internationella HPH – nätverket

Det internationella nätverket HPH initierades 1993 av WHO:s regionala Europakontor. Nätverket är idag under stark utveckling med ca 750 medlemmar i ett 30-tal länder, främst i Europa men också i Canada, USA, Sydafrika, Australien, Taiwan och Thailand.

HPH-nätverket har sedan 2005 ett sekretariat knutet till WHO:s Collaborating Centre for Evidence-Based Health Promotion in Hospitals i Köpenhamn [4]. I Wien finns WHO Collaborating Centre for Health Promotion in Hospitals and Health Care som bland annat deltar i arrangemanget av nätverkets årliga internationella konferens [5]. HPH-nätverkets struktur och arbete regleras sedan 2008 av en konstitution.

Underlag inför redovisningen

Inför utbetalningarna av statsbidraget för år 2009 har HFS på Socialstyrelsens begäran skickat en projektplan. Efter bedömning av denna har Socialstyrelsen utbetalt medlen till nätverket. Statsbidraget 2008 administrerades på motsvarande sätt.

Socialstyrelsen deltog i HFS årsmöte i februari 2009 där de olika projekten (tema- och arbetsgruppers arbete) som helt eller delvis finansierats med statsbidrag presenterades. Inför redovisningen av 2009 års medel deltog Socialstyrelsen i november 2009 i HFS sekretariatsmöte i Stockholm där nuläge i samtliga projekt redovisades av projektmedarbetare. I december 2009 besökte Socialstyrelsen sekretariatet i Linköping för ytterligare en genomgång av projekten.

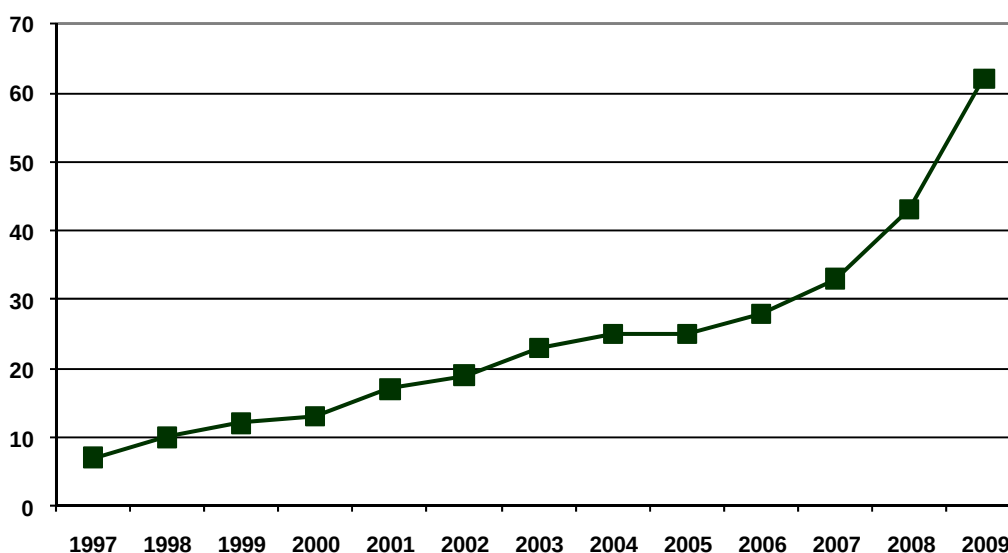
Redovisning statsbidrag 2008–2009

Medlemsutveckling 1997–2009

Nätverket har i februari 2010 28 medlemsorganisationer med sammanlagt drygt 60 sjukhus/vårdsorganisationer. Av de 28 medlemsorganisationerna är 10 hela landsting, 17 sjukhus/vårdorganisationer och en privat vårdgivare (Capio Närsjukvård). Följande landsting är idag med som hela landstingsorganisationer: Blekinge, Halland, Jämtland, Kronoberg, Skåne, Stockholm, Sörmland, Västerbotten, Västernorrland och Östergötland. 2007 var två hela landsting med som medlemmar.

Av figuren nedan framgår medlemsutvecklingen i nätverket HFS 1997-2009.

Figur 1: Antal sjukhus/vårdorganisationer i nätverket Hälsofrämjande sjukhus och vårdorganisationer, år 1997 – 2009.

Källa: Nätverket Hälsofrämjande sjukhus och vårdorganisationer

Verksamhets- och ekonomiredovisning

Stöd till utvecklingsarbete inom hälso- och sjukvården
via nätverkets arbets- och temagrupper

Följande utvecklingsarbeten inom nätverket HFS har helt eller delvis finansierats med statsbidragen för 2008 och 2009.

Hälsofrämjande förhållningssätt

Hälsofrämjande möten i hälso- och sjukvården handlar bland annat om hur man genom sitt förhållningssätt och sitt val av ord och språk kan främja människors välbefinnande och hälsa. Att skapa tillit och positiv förväntan.

Syfte: Att utveckla och implementera metoder för hälsofrämjande möten inom hälso- och sjukvårdens alla delar; kunskapsspridning om empowerment för att tillvarata och stärka patienters och närståendes egenkraft, makt och förmåga att ta kontroll över sin hälsa.

Resultat: I samarbete med Landstinget Östergötland har nätverket utvecklat ett webbaserat och självinstruerande utbildningsmaterial inom området hälsofrämjande möten i vården. En testomgång genomförs i Östergötland våren 2010 och efter utvärdering av denna planeras webbverktyget bli klart för spridning nationellt hösten 2010.

Kostnader 2008 - 2009:

Löner	300
Möten, resor, material etc.	15
Totalt	315 tkr

Hälsofrämjande arbetsplats

Syfte: Att utveckla en modell för en hälsofrämjande arbetsplats inom hälso- och sjukvården.

Resultat: Arbetet har påbörjats.

Kostnader 2008 - 2009:

Lön	110
Möten, resor, material etc.	15
Totalt	125 tkr

Hälsofrämjande vårdmiljö

Syfte: Att öka medvetenheten om hur den fysiska miljön inom hälso- och sjukvården kan verka hälsofrämjande.

Resultat: Arbete med en informationsbroschyr har påbörjats. Seminariedag planeras hösten 2010 i Malmö.

Kostnader 2008 - 2009:

Inga kostnader under perioden.

Resultatmätning avseende hälsorelaterad livskvalitet (hälsovinst) i rutinsjukvården

Syfte: Att i samarbete med olika nationella kvalitetsregister utveckla läran- det om hur kunskap om patienters hälsorelaterade livskvalitet kan användas för att utveckla vårdens innehåll.

Resultat: En kartläggning av vad som pågår hos medlemsorganisationerna inom området hälsorelaterad livskvalitet och PROM (Patient Reported Outcome Measurements) har genomförts. Ett utbildningspaket har tagits fram. Ett nätverk för PROM har bildats. Samarbeten med några av de Nationella Kvalitetsregistren har initierats.

Kostnader 2008 - 2009:

Löner	650
Möten, resor, material etc.	50
Totalt	700 tkr

Psykisk hälsa

Syfte: Att öka medvetenheten bland hälso- och sjukvårdens medarbetare om psykiskt relaterade hälsoproblem; att implementera metodkunskap för att identifiera och möta dessa problem utifrån en helhetssyn på hälsa och sjukdom.

Resultat: Två informationsbroschyrer har tagits fram. Broschyrerna handlar om hur man kan/bör agera när man möter människor som går i självmordstankar respektive människor i sorg. Broschyrerna finns allmänt tillgängliga på nätverkets hemsida. Temagruppen har aktivt arbetat med att sprida dem inom nätverket.

Kostnader 2008 - 2009:

Möten, resor, material etc.	1
Totalt	1 tkr

Att främja goda levnadsvanor – tobak, alkohol, fysisk aktivitet och matvanor

Nätverket har sedan tidigare temagrupper inom området levnadsvanor (tobak, alkohol, fysisk aktivitet samt matvanor).

Syfte: Att bedriva utvecklingsarbete inom respektive temagrupsområde. Att medverka vid implementeringen av Socialstyrelsens kommande nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder (tobaksbruk, riskbruk av alkohol, ohälsosamma matvanor och fysisk inaktivitet).

Resultat: Temagruppernas arbete har kunnat intensifieras genom avlönade samordnare inom varje område.

Kostnader 2008 - 2009:

Löner	230
Möten, resor, material etc.	50
Totalt	280 tkr

Befolkningsinsatser – skadeprevention

Registrering av skador vid sjukhusens akutmottagningar ökar möjligheterna att identifiera skadeförebyggande insatser.

Syfte: I samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och WHO:s nätverk för Safe Communities, utveckla arbetet avseende skaderegistrering på sjukhusens akutmottagningar. Förmedla kunskap om skadeutveckling, orsak och geografisk lokalisering till kommunerna och andra aktörer som bas för deras skadeförebyggande arbete. Särskilt fokus ska ges på fallskadeprevention.

Resultat: En kartläggning genomförs under vintern 2010.

Kostnader 2008 - 2009:

Löner	65
Möten, resor, material etc.	10
Totalt	75 tkr

Befolkningsinsatser – våld mot unga

Kunskap om våldets konsekvenser för unga finns inom akutsjukvården. Vissa sjukhus bedriver ett förebyggande arbete med kunskapsspridning ut i samhället, huvudsakligen riktat till ungdomar.

Syfte: Att göra en kartläggning av de projekt och förebyggande aktiviteter som idag bedrivs, framförallt inom nätverket. En rapport ska tas fram som på ett pedagogiskt sätt beskriver de insatser som redan görs och som ger råd om hur fler kan starta liknande arbeten.

Resultat: En kartläggning genomförs under vintern 2009/2010.

Kostnader 2008 - 2009:

Inga kostnader under perioden.

Indikatorer för en hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Nätverket har arbetat med att utveckla indikatorer för uppföljning sedan 2003. Indikatorer har tagits fram för de fyra delområdena: individ- och patientperspektiv, befolkningsperspektiv, medarbetarperspektiv samt styr- och ledningsprocessen. Indikatorerna har använts vid årliga uppföljningar. Indikatorerna behöver utvecklas vidare för att möta ökande behov att mer detaljerat följa utveckling och förbättringsbehov samt för att anpassa utvecklingen mot annat nationellt och internationellt indikatorarbete. Det finns också en önskan att använda indikatorer som underlag för kollegial granskning inom nätverket.

Syfte: Att vidareutveckla nätverkets indikatorer för att följa utvecklingen av insatser avseende målområde 6 i folkhälsopropositionerna. Underlaget ska användas för internt lärande, kollegial granskning och öppna jämförelser som stöd till en bättre hälso- och sjukvård.

Resultat: Nätverket har tagit fram nya förbättrade indikatorer som testas vintern 2010. Kollegial granskning har påbörjats, en rapport kommer i maj 2010.

Kostnader 2008 - 2009:

Löner	700
Möten, resor, material etc.	40
Totalt	740 tkr

Utveckling av avtal för att stödja en hälsoinriktad hälso- och sjukvård

Erfarenheter inom nätverket visar att konstruktionen av verksamheternas finansiering är avgörande för möjligheten att arbeta hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande.

Syfte: Att ta fram exempel inom nätverket på uppdrag och ersättningsmodeller som stödjer en hälsoorientering av hälso- och sjukvården och sprida dessa inom nätverket. Genom det s.k. "Skåneprojektet" pröva en ersättningsmodell för hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser inom området levnadsvanor.

Resultat: Kartläggning planeras att bli klar maj 2010. "Skåneprojektet" pågår.

Kostnader 2008 - 2009:

Löner	170
Möten, resor, material etc.	4
Totalt	174 tkr

Infrastruktur för stöd till extern och intern kommunikation

Kommunikationsstrategi: En kommunikationsplan har tagits fram. Den kommer att uppdateras årligen.

Hemsidan: Under 2009 har en helt ny hemsida konstruerats (www.natverket-hfs.se). Hemsidans målgrupper är både medlemmar och övriga som är intresserade av en hälsofrämjande hälso- och sjukvård. På hemsidan finns information om nätverkets historia, idémässig bakgrund, nätverkets organisation i Sverige och internationellt, pågående och tidigare projekt samt presentation av nätverkets tema- och arbetsgrupper.

Nyhetsbrevet: Nyhetsbrevet har fått en ny design. Det kommer att publiceras 2 – 3 gånger om året.

Informationsmaterial: Nätverkets informationsmaterial har uppdaterats och moderniserats. Internationellt informationsmaterial har översatts till svenska.

Kostnader 2008 - 2009:

Löner	1035
Möten, resor, material etc.	80
Totalt	1115 tkr

SUMMA kostnader för 2008 – 2009: 3 525 tkr

Nätverket har rapporterat att det har tagit lång tid efter beskedet om erhållande av statsbidraget för 2008 att anställa rätt projektmedarbetare. Merparten av projekten startade först senhösten 2008. Detta har medfört en eftersläpning i förbrukningen av medel för åren 2008 och 2009. Resterande ca 2,5 miljoner kronor är intecknade för planerade insatser.

Referenser

1. Socialstyrelsen. Hälso- och sjukvårdsrapport 2009. Stockholm: Socialstyrelsen; 2009.
2. Socialstyrelsen. Nationella indikatorer för God Vård. Stockholm: Socialstyrelsen; 2009.
3. www.natverket-hfs.se
4. www.who-cc.dk
5. www.hph-hc.cc